

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ВИСШ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ
ул. „Цар Калоян“ № 1-а, 1000 София, тел.02/ 986-28-61, 02/987-55-13,
факс 02/987-65-14, e-mail: arch@vas.bg

Изм. № 1125

Дата: 05.11.2020 г.

ДО
КОМИСИЯ ПО ВЪТРЕШНА СИГУРНОСТ И
ОБЩЕСТВЕН РЕД при
44-ТОТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

На вниманието на:

Г-н Пламен Нунев, Председател на Комисията по вътрешна сигурност и обществен ред

СТ А Н О В И Щ Е

От

Висш адвокатски съвет, представляван от Ралица Негенцова, председател на Висш адвокатски съвет

Относно:

Законопроект № 054-01-98 от 22.10.2020 г. за изменение и допълнение на Закона за мерките и действията по време на извънредното положение обявено с Решение на Народното събрание от 13 март и за преодоляване на последиците от него

Уважаеми господин Председател,
Уважаеми дами и господа Народни представители,

На основание чл. 79, ал. 6 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание представяме на Вашето внимание Становище по Законопроект вх. № 054-01-98/22.10.2020 г. за изменение на Закона за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с Решение на Народното събрание от 13 март и за преодоляване на последиците от него (по-долу само Законопроекта), което молим да имате предвид в процеса на обсъждане на законопроекта на второ четене в Комисията по вътрешна сигурност и обществен ред и при изготвяне на окончателния текст на Законопроекта, който ще бъде внесен за второ гласуване в пленарна зала:

1. В хода на законодателния процес по обсъждане на първо четене на внесените Законопроект, е изготвен Доклад за второ гласуване от водещата парламентарна комисия – Комисията по вътрешна сигурност и обществен ред, достъпен на електронен адрес <https://www.parliament.bg/bg/parliamentarycommittees/members/2583/reports/ID/11981>),

Докладът не предвижда предложение за въвеждане на съдебна ваканция през периода 15.11.2020 г. – 31.12.2020 г., каквато информация имаше през вчерашния ден в медиите, които се позоваха решение на Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет (<http://www.vss.justice.bg/page/view/106016>), с което е изразена подкрепа на предложението за въвеждане на съдебна ваканция във всички съдилища за периода от 15.11.2020 г. – 31.12.2020 г.

2. Въпреки липсата на предложение в Доклада за второ гласуване на предложение в този смисъл, Висшият адвокатски съвет изразява принципното си несъгласие с оповестената идея за законодателна промяна, въвеждаща съдебна ваканция от 15.11.2020 г. до 31.12.2020 г. и взетото днес решение на Съдийска колегия на ВСС да подкрепи съдебната ваканция във всички съдилища в този период.

Правосъдието е основна функция на държавата и се осъществява от съдилищата, които са призвани по Конституция да защитават правата и законните интереси на гражданите, юридическите лица и държавата. Конституционната роля на адвокатите е да подпомагат гражданите и юридическите лица при осъществяване на тази защита.

Без постоянно и ефективно работеща съдебна система всъщност няма държава. Постоянно работеща съдебна система предполага не само възможност да бъдат подавани съдебни книжа, но най-вече делата да се разглеждат и решават в разумни срокове.

Достъпът до правосъдие и правото на справедлив процес е неотменим елемент на правовата държава, без който е невъзможно осъществяването на върховенството на правото като основна ценност на цивилизованото общество.

Идеята да бъде обявена със закон съдебна ваканция, по време на която да не се провеждат открити съдебни заседания с изключенията, предвидени в чл. 329, ал. 3 ЗСВл, е абсолютно неприемлива не само по правни, но и по чисто практически съображения.

Съдебната ваканция, чийто период и продължителност е установен в закона (от 15 юли до 1 септември – чл. 329, ал. 1 ЗСВл) има за цел през определено време от годината да не се разглеждат дела, поради което през този период дела въобще да не се насрочват, а делата за периода 15.11.2020 г. – 31.12.2020 г. вече са насрочени, включително десетки хиляди дела, които не бяха разгледани поради физическото затваряне на съдилищата в периода на извънредното положение 13.03.2020 г. – 13.05.2020 г. Същевременно след края на предлаганата съдебна ваканция, ще започне периода на нормативно-установената инвентаризация в съдилищата през м. януари (чл. 93, ал. 1 от Правилника за администрация в съдилищата), когато обичайно също не се разглеждат и насрочват дела. Така ще се окаже, че през настоящата година за втори път няма да се разглеждат огромна част от делата у нас, което е равносилно на отказ от правосъдие. Пренасрочването на всички отложени и неразгледани дела за бъдещ период до 15.07.2021 г. (както се предлага) впоследствие ще натовари прекомерно не само съдилищата, но и всички участници в съдебните производства.

Намираме се в безпрецедентната криза, която задължава държавата да не абдикира от основна нейна функция – каквато е правосъдието, а изисква от всички държавни органи вземането на разумни и адекватни решения, които да осигурят необходимия баланс между опазването на здравето и живота на всички граждани и осигуряването на достъп до съд и непрекъсваемост на правосъдната дейност. Съдебната ваканция в условия на продължаваща извънредна епидемична обстановка не може да бъде дългосрочно решение, а би представлявало бягство от отговорност към обществото.

Висшият адвокатски съвет счита, че разумният баланс може да бъде постигнат чрез пакет от спешни законодателни мерки, които да осигурят възможност в периода на извънредната епидемична обстановка съдебната система да продължи да работи непрекъснато, без да бъдат подлагани на излишен риск здравето и живота на всички, които имат досег със съда.

3. Вместо обявяване на съдебна ваканция – която несъмнено не може да бъде постоянно разрешение в условията на извънредна епидемична обстановка, чиято продължителност, развитие и интензивност е непредвидима, Висшият адвокатски съвет предлага създаването по време на извънредната епидемична обстановка на специални процесуални правила, които от една страна да стимулират електронната комуникация между съда и страните и да ограничат физическото присъствие на много хора в съдилищата, а от друга страна - да гарантират реално участие на страните и техните процесуални представители по делата:

3.1. Уреждане на възможност всички съдебни книжа да бъдат подавани до и от съдилищата по електронен път. Независимо от липсата на работещ Единен портал за електронно правосъдие, (който отдавна трябваше да функционира), подаването на документи в период на епидемична обстановка да може да става на електронен адрес на съда, като при посочен от страната електронен адрес всички съобщения и книжа да й бъдат връчвани електронно – на посочения електронен адрес, като връчването ще се счита извършено при потвърждаване от получателя. За да бъде стимулирана електронната комуникация между съда и останалите участници в съдебните производства, и за да се гарантира, че няма да бъдат пропуснати процесуални срокове поради различни причини (заболяване, карантина, изолация и др.п.), следва да се предвиди специално правило – при електронно връчване по време на извънредната епидемична обстановка на посочения от страната електронен адрес, всички процесуални срокове се удвояват.

По-долу е направено конкретно предложение за текст в този смисъл (като част от нова разпоредба на чл. 66 от ЗМДВИП).

3.2. Въвеждане на възможност по искане на страните дела да бъдат разглеждани в закрито заседание, когато след размяната на книжата стане ясно, че не е необходимо да се събират други доказателства освен писмени, в който случай съдът дава възможност за писмени защиты и реплики. Подобно процесуално правило съществува за търговските спорове у нас (чл. 376 ГПК) и е въведено като специална мярка за периода на пандемията в много страни в Европа. Това временно разрешение би осигурило необходимата непрекъсваемост на съдебните производства по много първоинстанционни дела, по голяма част от въззивните дела и по почти всички касационни производства, при които не се събират други доказателства, освен писмени.

По-долу е направено конкретно предложение за текст в този смисъл (като част от нова разпоредба на чл. 66 от ЗМДВИП).

3.3. Използване на видеоконференция през периода на извънредната епидемична обстановка при облекчени условия, спрямо предвижданите правила в проекта за изменение на процесуалните закони – ГПК, НПК и АПК, но при осигуряване на достатъчно гаранции за идентификация на участниците чрез видеоконференция и възможността им да възприемат всички процесуални действия, извършвани в заседанието чрез видеоконференция.

- **Видеоконференция по искане на някоя от страните** – в този случай, само страната, която е направила искането, участва в съдебното заседание чрез видеоконференция, осъществявана посредством посочен от нея електронен адрес по делото. При видеоконференция по наказателни дела защитникът и обвиняемият трябва да се намират на едно и също място.

- **Видеоконференция по инициатива на съда** – само ако и двете страни в разменените книжа са заявили съгласие заседанията да се провеждат чрез видеоконференция.

По-долу е направено конкретно предложение за изменение на чл. 6а от ЗМДВИП в този смисъл.

3.4. Въвеждане на специално правило, представляващо абсолютно основание за отлагане на насрочено открито съдебно заседание по причини, свързани със заразата от Covid-19 – когато за страната *или* за нейния представител е налице пречка за явяване в съдебното заседание поради заболяване от Covid-19, поставяне под карантина, изолация или поради други принудителни административни мерки, наложени по реда на Закона за здравето, които препятстват явяването в съда. Подобно правило ще гарантира ефективно участие на страната и процесуалния ѝ представител във всички съдебни производства – граждански, наказателни и административни.

По-долу е направено конкретно предложение за текст в този смисъл (като част от нова разпоредба на чл. 6б от ЗМДВИП).

3.5. Предоставяне на възможност на административните ръководители на съдилищата да вземат решение за отлагане на насрочени дела или временно преустановяване на провеждане на открити съдебни заседания при определени предпоставки за ръководения от тях съд, като например: при висока заболяемост/контактност на съдии и служители от съда, при фактическа невъзможност съдебните сгради да отговарят на изискванията за прилагане на протиепидемичните мерки. По този начин ще се отчетат спецификите във всеки съдебен район и много по-адекватно ще се управлява системата по време на криза. Актовете на ръководителите на съдилищата следва да бъдат оповестявани на сайта на съда.

По-долу е направено конкретно предложение за изменение на чл. 6а от ЗМДВИП в този смисъл.

4. На база на предложените в т. 3 по-горе мерки и с оглед етапа на законодателния процес по обсъждане на внесения Законопроект вх. № 054-01-98/22.10.2020 г. за изменение на Закона за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с Решение на Народното събрание от 13 март и за преодоляване на последиците от него, Ви предлагаме при обсъждане на проекто-Доклада за второ гласуване във водещата Комисия по вътрешна сигурност и обществен ред и в Комисията по правни въпроси, да вземете предвид и следните конкретни предложения:

4.1. Предложение за изменение на § 1 от Законопроекта:

За осигуряване на възможност през периода на извънредната епидемична обстановка да се провеждат съдебни заседания чрез видеоконференция, което е предмет на уредба в чл. 6а, ал. 2 от ЗМДВИП (дефинирани от закона като заседания „от разстояние“, предлагаме промени в съдържанието на чл. 6а от ЗМДВИП, както и създаване следната нови алинеи 3, 4 и 5, в които изрично да бъде упоменато, че заседания от разстояние по смисъла на действащата разпоредба чл. 6а, представляват заседания, в които страните участват чрез „видеоконференция“.

Към момента на първо четене в пленарна зала е приет Законопроект за изменение и допълнение на ГПК, АПК и НПК, който дефинира видеоконференцията като способ за дистанционно участие в съдебно заседание е дефинирана. Би следвало изменението в разпоредбата на чл. 6а да се извърши чрез използване на понятието „видеоконференция“, защото видеоконференцията в чл. 6а се урежда в отклонение от общите правила за видеоконференция по ГПК, АПК и НПК (все още във фаза на законопроект) и има изцяло временен характер – за периода на извънредната епидемична обстановка.

Предвиденото изискване (в предлаганата нова ал. 3) съдът да извършва

идентификация на участниците в заседанието чрез видеоконференция и да отразява в протокола от заседанието установената самоличност на всички лица, е необходимо, тъй като за разлика от общия ред за видеоконференция (предвиден в законопроекта за изменение на ГПК, АПК и НПК, при който видеоконференцията се осъществява физически само от специално оборудвано за видеоконференции помещение в друг районен съд или място за лишаване от свобода и съответния служител на съда/мястото за лишаване от свобода установява самоличността на участника чрез видеоконференция), в условията на извънредна епидемична обстановка участието чрез видеоконференция ще се извършва от всяко място, на което се намира страната/нейният представител, който е пожелал да участва чрез видеоконференция. Поради това съдът, разглеждащ делото, следва да идентифицира участниците чрез видеоконференция като установи самоличността им и съответното им качество (което се прави и при откритите съдебни заседания) и да отрази тези свои действия в съдебния протокол.

1. Нова редакция на чл. 6а, ал. 2:

(2) По време на извънредното положение и извънредната епидемична обстановка откритите съдебни заседания, включително заседанията на Комисията за защита на конкуренцията, може да се провеждат от разстояние, като се осигурява пряко и виртуално участие чрез видеоконференция на страните и участниците в процеса, съответно производството. Съдът, съответно Комисията за защита на конкуренцията, уведомява страните за възможността заседанието да се проведе от разстояние чрез видеоконференция. Участието в заседание чрез видеоконференция се осъществява при съгласие на страната за провеждането на заседанието по този ред. За проведените заседания се изготвя протокол, който се публикува незабавно, а записът от заседанието се съхранява до влизане в сила на акта, с който приключва производството.

(3) При провеждане на заседание по ал. 2 чрез видеоконференция съдът, съответно Комисията за защита на конкуренцията, извършва идентификация на участниците в заседанието чрез видеоконференция и отразява в протокола от заседанието установената самоличност на всички лица, като следи по време на заседанието:

1. комуникационна връзка да позволява едновременното и непрекъснато предаване и приемане на образ и звук и за сигурността на връзката;

2. процесуалните действия да се възприемат от всички участници в заседанието, намиращи се на различни места;

3. за извършването на запис от видеоконференцията.

(4) При заседание от разстояние по наказателни дела обвиняемият и неговият защитник участват в заседанието чрез видеоконференция от едно и също място.

4.2. Предложение за създаване се нов чл. 6б със следното съдържание:

„Чл. 6б. (1) По време на извънредната епидемична обстановка административните ръководители на съдилищата, прокуратурите и следствените органи предприемат необходимите мерки за защита на живота и здравето на участниците в производствата и делата, на съдиите, прокурорите, следователите и служителите на съответната администрация. Административните ръководители могат еднократно за определен период от време, но не повече от 14 дни, да разпоредят да не се провеждат открити съдебни заседания и насрочените за този период съдебни заседания да бъдат отсрочени.

(2) По време на извънредната епидемична обстановка административните ръководители на съдилищата, прокуратурите и следствените органи създават организация на работа, при която подателите на изпратени по електронен път документи да получават незабавно потвърждение за получаването на документа.

(3) По време на извънредната епидемична обстановка всички съобщения и книжа се връчват на посочения от страната електронен адрес, ако страна е поискала връчването да става по електронен път. В този случай връчването се счита извършено от деня на изпращане на потвърждение за получаване на съобщението. Ако потвърждението за получаване на връчени по електронен път съобщения и книжа е направено в 3-дневен срок от изпращането, процесуалните срокове, които започват да текат от връчването, се удояват. Ако потвърждение не бъде извършено в 3-дневен срок от изпращане на съобщението, връчването се извършва по общия ред.

(4) По време на извънредната епидемична обстановка съдът отлага делото, ако поради болнично лечение, поставяне под задължителна карантина, изолация или поради действието на принудителни административни мерки, наложени по реда на Закона за здравето във връзка със заболяването Covid-19, страната или нейният представител не могат да се явят в съдебно заседание.

4.3. Предложение за създаване се нов чл. бв със следното съдържание:

Чл. бв (1) По време на извънредната епидемична обстановка по граждански и административни дела съдът може да разгледа делото в закрито заседание, когато с размяната на книжа са представени всички доказателства и ако съдът приеме, че не е необходимо изслушването на страните, като в този случай съдът предоставя на страните възможност да представят писмени зацтити и реплики.

(2) Съдът разглежда делото в закрито заседание по реда на ал. 1 ако в 14-дневен срок от уведомяването нито една от страните не възрази делото да бъде разгледано в закрито заседание.

(3) Съдът разглежда и решава делото в закрито заседание когато страните поискат това.

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,

По време на извънредни ситуации неизбежно се ограничават редица права и свободи на гражданите. Съдебната система е необходимият коректив при всяко посегателство на правата и свободите на гражданите. Затова постоянно действаща съдебна система е най-необходима именно в такива трудни за цялото общество времена и не може с лека ръка съдебната власт „да излиза във ваканция“ и въобще да се ограничава достъпа до съд по какъвто и да било начин.

Като излага на вниманието Ви настоящото становище, съдържащо и конкретни предложения за текстове в законопроекта, Висшият адвокатски съвет призовава Народните представители да се запознаят със Становището и да припознаят направените предложения, които считаме, че осигуряват баланс между грижата за здравето и живота на участниците в съдебните производства и обезпечаване работата на съдебната система в условията на извънредна епидемична обстановка.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВИСШИЯ
АДВОКАТСКИ СЪВЕТ:**

РАЛИЦА НЕГЕНЦОВА